Gazeta Wyborcza - Stołeczna
Warszawa
10/11-11-22
DZ. / Nr 262

WYSTAWA

Janusz Krasiński – przeciw milczeniu

Janusz Krasiński, żołnierz Szarych Szeregów, więzień niemieckich obozów koncentracyjnych i stalinowskich kazamatów. Wybitny prozaik, dramatopisarz, autor reportaży, słuchowisk, adaptacji teatralnych – świadek historii Polski – skazany na milczenie?

Tytuł wystawy przygotowanej przez Muzeum Literatury we współpracy z Narodowym Centrum Kultury ma znaczenie dwojakie. Sam autor pięcioksięgu, na który złożyły się powieści: *Na stracenie, Twarzą do ściany, Niemoc, Przed agonią i Przełom* pisał: „Zapis, niezbędny jest zapis...notarialny! Twój krwawy ślad na piśmie. Inaczej nawet to, co dziś wydaje ci się najpewniejsze, jutro zostanie podane w wątpliwość i nie udowodnisz, że w ogóle istniałeś ty i ci, których cierpień i śmierci byłeś świadkiem". Krasiński pisał przeciw milczeniu, które ścigało go za życia i dosięgło także po śmierci.

Niezwykle rzadko, zważywszy na rangę tej twórczości, był przywoływany w życiu publicznym. Wystawa zorganizowana przez Muzeum Literatury w Kordegardzie. Galerii Narodowego Centrum Kultury stanowi pierwszą całościową próbę ujęcia twórczości Krasińskiego.

Ekspozycja składa się z dwóch części: zarysu biografii umieszczonego na planszach przed wejściem do galerii i symbolicznego skrótu losu jej bohatera przedstawionego we wnętrzu budynku. Dominantą jest tutaj duże powiększenie fotografii więziennej, swoisty potrójny portret wykonany w Głównym Zarządzie Informacji Wojskowej w roku 1947. Znakiem totalitarnego osaczenia są natomiast ilustracje Jana Lebensteina do słynnej mikropowieści George'a Orwella pt. *Folwark zwierzęcy.* Na wystawie przywoływane są wiersze, reportaże, powieści i dramaty oraz dokumentacja fotograficzna inscenizacji kilku z nich. Nawiązaniem do działalności radiowej pisarza są nagrania prezentujące fragmenty jego wypowiedzi oraz aktorska interpretacja opisu egzekucji Witolda Pileckiego z powieści Na stracenie. Na wystawie pokazywany jest także film Joanny Żamojdo *Cenzurowany życiorys,* którego głównym bohaterem jest Krasiński. Po środku sali stanął specjalnie zaprojektowany stół nawiązujący do scenografii spektaklu *Obłęd* – adaptacji powieści Jerzego Krzysztonia dokonanej przez Janusza Krasińskiego. Premiera tego spektaklu odbyła się w Teatrze Polskim w Warszawie w roku 1983.

Ekspozycję zamykają dwie prace stanowiące symboliczne podsumowanie drogi życia pisarza, który mógł powiedzieć o sobie: „pięknie było żyć dla pisania prawdy". To projekt okładki powieści *Na stracenie* autorstwa Wiesława Wałkuskiego i płaskorzeźba Jana Kuracińskiego *OPUS 14* przedstawiająca męskie dłonie, w których rzeźbiarz uchwycił zarówno siłę jak i bezradność. Warto, aby wystawa otwarta w przeddzień dziesiątej rocznicy śmierci pisarza, stała się znakiem powrotu siły świadectwa zapisanego w jego twórczości i spełnienia wyrażonej przez niego nadziei, że „dobro jest niezniszczalne".

Maria Dorota Pieńkowska, kuratorka wystawy

Wystawa zorganizowana przez Muzeum Literatury we współpracy z Narodowym Centrum Kultury.
Janusz Krasiński. Przeciw milczeniu
Kordegarda. Galeria Narodowego Centrum Kultury, Krakowskie Przedmieście 15
13 października-13 listopada 2022